

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

INSTITUTUL PENTRU
STUDIAREA PROBLEMELOR
MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

▪ cărți

Anghel, Remus Gabriel: *Romanians in Western Europe. Migration, Status Dilemmas and Transnational Connections* [Români în Vestul Europei. Migrație, dileme de status și conexiuni transnaționale]. Lanham MD: Lexington Books - Rowman & Littlefield, 2013. 218 p.

Abstract. Cartea analizează comparativ migrația cetățenilor români către Germania și Italia, arătând modurile în care migranții își construiesc status social și prestigiu social în contexte transnaționale. Cartea sugerează faptul că există două modalități diferite de construcție a prestigiului: în străinătate migranții caută să fie considerați cetățeni egali cu populația din statele de destinație, pe când acasă ei încearcă să se diferențieze față de cei rămași. Aceste două modalități diferite de constituire a prestigiului pot explica unele dileme ale migrației contemporane. Astfel este analizat în carte cazul etnicilor germani din Timișoara care consideră că au pierdut prestigiu și status în ciuda sprijinului extensiv al Germaniei pentru migrația și integrarea lor, comparativ cu cazul migranților români din Borșa (Maramureș) care consideră că au câștigat status și prestigiu în pofida dificultăților migrației iregulare și a lipsei sprijinului statului italian.

Bodó, Márta - Lázár Csilla - Lövétei, Lázár László (eds.): *Az idők mérlegén - Tanulmányok Márton Áron püspökről* [La cumpăna timpurilor. Studii despre episcopul Áron Márton]. Csikszereda-Budapest: Verbum-Szent István Társulat, 2013. 221 p.

Abstract. Volumul conține lucrări prezentate în cadrul unei conferințe organizate anul trecut cu scopul de a întruni cercetători angajați în analiza activității episcopului romano-catolic Áron Márton (1896-1980). În prima parte a volumului sunt prezentate rezultatele cercetărilor legate de rolul lui Áron Márton în viața publică și ecleziastică, iar partea a doua este focalizată pe cultul episcopului.

Astfel, Judit Ozsváth prezintă activitatea de organizator a lui Áron Márton, de capelan universitar, de lider spiritual și de profesor de religie din anii 1930. Totodată, studiul prezintă o temeinică viziune asupra situației și problemelor formării elitei, a învățământului universitar clujean din perioada interbelică. Izabella Péter pornește de la vestita predică a lui Áron Márton din 18 mai 1944 (spusă în apărarea evreilor) și prezintă situația evreilor care se converteau la creștinism în perioada interbelică. Mihály Zoltán Nagy rezumă rolul lui Márton Áron după modificările de graniță româno-maghiare din 1940. Holló László oferă o privire în ansamblu asupra istoriei unice a Statusului Romano-Catolic din Transilvania. Studiul lui József Márton aduce exemple în favoarea solidarității episcopului Áron Márton cu Biserica Greco-Catolică. Studiul lui Attila Seres a fost elaborat prin cooptarea unor izvoare necunoscute până astăzi care se găsesc în Arhiva Statală a Federației Ruse. Articolul Denisei Bodeanu oferă pentru prima dată un studiu cuprinzător despre dosarul de supraveghere a lui Márton Áron din Arhiva CNSAS. Izvoarele publicate de către Csaba Zoltán Novák publică înregistrări făcute în biroul episcopului, care se află în dosarul informativ al preotului Géza Pálfi. Stefano Bottoni prezintă impactul social de scară largă al episcopului în studiul intitulat: *Rezistență și spirit comunitar. Áron Márton și regimul comunist român*.

Cea de-a doua parte a volumului reflectă percepția contemporană a lui Áron Márton. Astfel, Péter Kuszálík prezintă volumele apărute la Editura Mentor (Patrimoniul lui Márton Áron, vol. I-VIII), Gergely Kovács relatează procesul de beatificare. Despre actualitatea învățăturii sociale a episcopului scrie László Virt (biograful lui Áron Márton), învățăturile „vieții publice” sunt prezentate de Károly Soós, iar Csilla Lázár prezintă expoziția biografică și istorică din satul natal al episcopului.

Mabry, Tristan James - John McGarry - Margaret Moore - Brendan O'Leary (eds.): *Divided Nations and European Integration* [Națiuni divizate și integrarea europeană]. University of Pennsylvania Press, 2013. 408 p.

Abstract. Volumul contestă perspectiva predominantă conform căreia diversitatea etnică poate fi în totalitatea sa gestionată în sistemul tradițional al statelor-națiune (sistemul westphalian). Contribuitorii volumului examinează potențialul așa-numitului proiect european „postnațional” în managementul mondalităților pașnice de rezolvare a aspirațiilor națiunilor divizate în urma schimbărilor de granițe. Uniunea Europeană a fost considerată că reprezintă un cadru propice pentru gestionarea acestor aspirații prin promovarea noilor norme de suveranitate împărțită, cooperare interstatală, granițe deschise, aplicarea principiului subsidiarității, respectiv apariția regimului european de protecție a minorităților. Autorii studiilor incluse în volum au fost rugați să reflecte la aceste idei.

Studiile incluse în volum abordează o multitudine de comunități, spre exemplu cea albaneză, bască, elenă, germană, irlandeză, kurdă, maghiară, sârbă, slovacă, turcă și altele. Studiul direct relevant în tematica cercetării minorităților din România este următorul: *Kin-State Activism in Hungary, Romania, and Russia: The Politics of Ethnic Demography* [Activism „kin-state” în Ungaria, România și Rusia. Politica demografiei etnice] semnat de către Zsuzsa Csergő și James M. Goldgeier.

Mai multe informații despre volum găsiți pe [pagina web a editurii](#).

Tove H. Malloy (ed.): *Minority Issues in Europe: Rights, Concepts, Policy* [Chestiuni minoritare în Europa. Drepturi, concepte, politici]. Frank & Timme, 2013. 352 p.

Abstract. Minoritățile au făcut parte din istoria și politica europeană de la mijlocul secolului al XVI-lea, și de multe ori au fost privite ca obstacole în calea construirii statului (state-building) iar mai târziu ca o amenințare la adresa construirii națiunii (nation-building). Comunitățile minoritare tradiționale au trebuit să se lupte pentru a rămâne pe pământurile lor natale, în timp ce minoritățile nou-sosite au fost întâmpinate cu rezistență, dorindu-se plecarea lor din țară. Minoritățile continuă să fie considerați o amenințare la adresa păcii și securității, iar la începutul secolului XXI al societăților interconectate, mai mult ca niciodată, ele sunt privite ca o problemă care amenință coeziunea socială.

Lucrarea de față este concepută a fi un manual dedicat cercetătorilor interesați de problematica minorităților. Istoria minorităților din Europa, politicile, chestiunile sociale și culturale legate de ele sunt abordate într-o perspectivă multidisciplinară, temele varii fiind organizate în trei mari părți. Partea I are titlul *History, International Law and Relations* [Istorie, legislația și relațiile internaționale] și conține capitole semnate de Raul Cârstocea, Tove H. Malloy și Tamara Jovanovic. La Partea a II-a intitulată *Concepts and Theories* [Concepte și teorii] au contribuit cercetătorii Federica Prina, Hanna Vasilevich, Zora Popova și Tove H. Malloy. Ultima parte intitulată *Politics and Policy* [Instituții și politici] constă în studii semnate de autorii Kiryl Kascian, Andreea Cârstocea și Alexander Osipov.

Mai multe informații despre volum găsiți pe pagina web [ECMI](#).

Novák, Csaba Zoltán - Tóth-Bartos, András - Kelemen, Kálmán Lóránt: *Újjászületés. Háromszékből Kovászna - Kovászna megye megszervezése és intézményesülése, 1968-1972* [Renaștere. Din Trei Sacune în Covasna. Organizarea și instituționalizarea județului Covasna, 1968-1972]. Miercurea Ciuc: Pro Print, 2013. 311 p.

Abstract. Reforma administrativă din 1968 face parte din planul politico-economic elaborat și realizat de către Nicolae Ceaușescu și conducerea de partid. În acest amplu proces de restructurare și reorganizare, vrând-nevrând partidul s-a izbit de problema națională, mai ales în cazul zonelor locuite în mare proporție de către minorități, de exemplu Ținutul Secuiesc, fosta Regiune Autonomă Maghiară. Pe baza primului proiect, această regiune ar fi fost împărțită între județele Mureș și Ciuc-Odorhei în așa fel încât cea mai mare parte a regiunii ar fi ajuns în componența ultimului, numit și „județul mare secuiesc”.

Un caz aparte în discuția privind viitorul administrativ al teritoriului secuiesc a fost problema raioanelor Sfântu

Gheorghe și Târgu Secuiesc care din 1960 aparțineau Regiunii Brașov. Până în anul 1950 ele au făcut parte din județul Trei Scaune, înființat în 1876, cu centrul la Sfântu Gheorghe. Între 1950-1952 au fost incluse în Regiunea Brașov, iar în 1952 în Regiunea Autonomă Maghiară. Potrivit documentelor și bibliografiei cercetate, conducerea din Brașov, susținută de conducerea de partid din orașul Sfântu Gheorghe, milita pentru introducerea celor două raioane în structurile viitorului județ Brașov. Argumentul principal era de ordin economic, și anume gravitatea economică a acestor localități spre Brașov.

Însă pentru o mare parte a populației și a elitei culturale locale, interesul tradițional, etnic (păstrarea maghiarilor într-o singură structură administrativă) prescria orice altă propunere. Pe baza propunerilor populației, a intelectualilor din zonă și prin implicarea elitei politice maghiare, treptat a început să se contureze planul unui nou județ în jurul nucleului raioanelor Sfântu Gheorghe și Târgu Secuiesc. Aceste cereri au fost transmise conducerii de partid care, în cele din urmă, a decis înființarea județului Covasna.

Județul Covasna a fost înființată practic pe vechea structură a județului Trei Scaune. Perioada între 1968-1972 a fost una specială în istoria județului: locuitorii au beneficiat de noi posibilități socio-culturale, au fost înființate noi fabrici, uzine și nu în ultimul rând, instituții culturale, care în această perioadă au depus o bogată activitate pe întreg teritoriul județului. Perioada de prosperare culturală a luat sfârșit după elaborarea Tezelor din iulie din 1971 și schimbările politico-ideologice aduse de „minirevoluția culturală”.

Zamfira, Andreea: *Une sociologie électorale des communautés pluriethniques* [Sociologia comportamentului electoral în societățile multietnice]. Paris: L'Harmattan (Seria Questions contemporaines), 2012. 250 p.

Abstract. Lucrarea este axată pe tema comportamentului electoral în comunitățile multietnice. Întrebarea care structurează cercetarea vizează influența factorului etno-lingvistic asupra comportamentului electoral. Pentru a răspunde acestei întrebări, au fost urmărite două căi principale de cercetare: pe de o parte, elaborarea unui tablou al comportamentelor electorale în comunitățile multietnice și, pe de altă parte, construcția unui nou model de analiză, capabil să acopere complexitatea fenomenului votului în aceste comunități. Studiile de caz pe care este fondată această cercetare sunt următoarele: România, Bulgaria, Slovacia, Belgia, Elveția, Canada, Spania și Italia.

Miza cercetării poate fi descrisă în manieră succintă cu ajutorul următoarelor întrebări: Apartenența la o comunitate (etno-)lingvistică îi determină sau nu pe oameni să susțină în mod exclusiv reprezentanții comunității în cauză? Este acest fenomen similar în toate țările studiate? Există o linie de diviziune Est-Vest în acest sens? Care sunt caracteristicile comunităților în care se produce votul atipic sau „votul non-etnic”? Există schimbări în timp? Care sunt explicațiile acestor schimbări și semnificațiile acestora pentru știința politică?

Printre concluziile lucrării, amintim următoarele: factorul etnic nu este singurul factor determinant în comunitățile multietnice în ceea ce privește rezultatele electorale; raportul numeric minoritate-majoritate (ca și gradul de fragmentare etnică al populației) are o influență marginală asupra votului; comportamentul votanților reflectă fidel comportamentul partidelor sau, altfel spus, votul este indus de oferta electorală; modelul de organizare administrativă și politică a teritoriului influențează indirect și esențial votul; influența factorului etnic este mai importantă la alegerile naționale; votul comunităților etnice a evoluat gradual de la un vot de bloc la unul strategic.

▪ reviste, articole

Csergő Zsuzsa: Kosovo and the Framing of Non-Secessionist Self-Government Claims in Romania [Kosovo și încadrarea aspirațiilor autoguvernamentale nesesecesioniste în România]. In *Europe-Asia Studies*, Vol. 65, Nr. 5, 2013, pp. 889-911.

Abstract. Studiul este centrat pe impactul controverselor internaționale legate de declarația de independență făcută de Kosovo asupra dezbatelor interne în legătură cu restructurarea teritorială substatală. Argumentul principal al articolului este că în lipsa unei distincții clare la nivelul politicii internaționale între aspirațiile secesioniste și cele nesesecioniste, elita politică va continua să joace cartea „Kosovo” în mod efectiv pentru a invoca spectrul violenței secesioniste chiar și în situații nesesecioniste și nonviolente, delegitimizând astfel cererile de restructurare teritorială bazate pe considerente culturale. Strategia aceasta duce la radicalizare aspirațiilor de grup și crește fragilitatea democrației în aceste țări. Cazul României analizat în acest studiu accentuează imperativul de lua în serios cererile nesesecioniste ca o categorie aparte de studiu și categorie aparte la nivelul legislației internaționale.

▪ proiecte, rapoarte de cercetare

Proiectul SPAREX - Spațializarea și rasializarea excluziunii sociale. Constituirea socială și culturală a „ghetourilor țigănești” în România într-un context European.

Descriere. Proiectul lansat în anul 2011 și-a propus descrierea și interpretarea fenomenului constituirii sociale și culturale a „ghetourilor țigănești” urbane din România în context comparativ european, mai precis a spațiilor rezidențiale marcate de sărăcie acută și stigmatizare rasială în care locuiesc persoane (auto)identificate de etnie romă. În concepția proiectului, fenomenul este produs în materialitatea sa, dar și discursiv de către actori situați în diferite poziții de putere (inclusiv populațiile locale majoritare și minoritare), precum și prin mai multe forțe și mecanisme sociale și administrative.

În România, analiza formării „ghetourilor țigănești” se bazează pe date generate prin metodele unei etnografii multi-perspectivale derulate în cinci orașe (Cluj-Napoca, Călărași, Miercurea-Ciuc, Ploiești și Târgu-Mureș) și prin metodele analizei critice discursive efectuate asupra unor texte publice (presa și documente legate de politici publice).

În cursul lunii octombrie 2013 au fost făcute accesibile pentru publicul larg pe pagina web a proiectului următoarele studii realizate în cadrul proiectului: *Urban Landfill: a Space of Advanced Marginality* (Enikő Vincze), *Zone de locuire defavorizată și stigmatizare culturală* (Enikő Vincze), *The housing dimension of the social inclusion policies for the Roma in the new member states of the EU* (Cristina Raț), *The war against poor (Roma) in populist discourses and practices in Romania* (Enikő Vincze), *Constructing "Roma ethnicity" by politics and policies for Roma* (Enikő Vincze), *Analysis of Polish and Slovak national and regional newspapers* (Michał Buchowski și Bartosz Wiśniewski).

Mai multe informații despre SPAREX și studiile realizate în cadrul acestui proiect găsiți pe [pagina web a proiectului](#).

Întâlnire rețeaua MERI, 10-11 octombrie 2013, Toflea (județul Galați)

Descriere. În perioada 10-11 octombrie a avut loc în comuna Brăhășești, județul Galați, cea de-a doua întâlnire a Secretariatului rețelei MERI - Rețeaua primarilor activi în integrarea romilor (*Mayors Making the Most of European Funds for Roma*). Întâlnirea a fost găzduită de către primarul comunei, domnul Mircea Dumitru. Scopul deplasării a fost acela de a se identifica bunele practici în domeniul incluziunii romilor și posibilele modalități de replicare în alte localități.

În prima zi, participanții au vizitat cele două școli din comuna Brăhășești, mănăstirea Toflea și comunitatea de romi. În a doua zi a întâlnirii la care au participat și primari din comunele învecinate, interesați de rețeaua MERI, au fost discutate și analizate cele văzute în cursul vizitei pe teren. Apoi au fost discutate și analizate alte experiențe pozitive prezentate de reprezentanții primăriilor participante.

Mai multe informații despre proiectul MERI și acest eveniment găsiți pe [pagina web FSR](#).

▪ simpozioane, conferințe, mese rotunde, workshopuri

Simpozionului Internațional *Moștenirea Istorică a Tătarilor III, Eskişehir (Turcia), 9-11 octombrie 2013*

Descriere. În acest an, orașul Eskişehir a fost desemnat capitala culturală a lumii turcice și în acest context a găzduit lucrările celei de-a treia ediții a Simpozionului Internațional *Moștenirea Istorică a Tătarilor/III International Tatars' Historical Heritage Conference*. Prima ediție s-a desfășurat în 2008 la Constanța din inițiativa și în organizarea prof. univ. dr. Tasin Gemil, iar cea de-a doua a avut loc tot la Constanța în 2010. Comunicările prezentate în cadrul acestor sesiuni au fost publicate fiecare în câte un volum (ultimul apărut la Editura Academiei Române în 2012), cu intenția de a se realiza un corpus dedicat istoriei, civilizației și culturii tătarilor.

La manifestarea de anvergură internațională în organizarea conf. dr. Cezmi Karasu (Universitatea Osmangazi, Eskişehir) au participat istorici, filologi, specialiști ai lumii turcice din Azerbaidjan, Uzbekistan, Republica Tatarstan (Kazan), Crimeea (Ucraina), Federația Rusă, Ungaria, Japonia, Italia, România, SUA, Turcia, prezentându-se peste 65 comunicări științifice. Din România au participat prof. univ. dr. Tasin Gemil, care a deschis lucrările conferinței, conf. dr. Stoica Lascu (Universitatea Ovidius) - *Testimonials on the Emigration of Turks and Tatars from Dobroudja in the Interwar Period*, dr. Virgil Coman (dir. Arhivele Naționale - Direcția județeană Constanța) - *The Turks and Tatars from Romania in the Documents Issued by the Special Service of Information (1942-1943)*, dr. Ernest Oberlander Tarnoveanu (dir. Muzeul de Istorie Națională) - *„Mongols” as a Distinct Ethnic Element among the Inhabitants of The Golden Horde at the end of 13th Century*, dr. C.Hlihor (decanul Facultății de Istorie, Universitatea Dimitrie Cantemir) - *Geopolitics of National Minorities in Cyberspace Age. Are the Turko-tatars a Single Virtual Community in World Politics?*, prof. univ. dr. Călin Felezeu (Universitatea Babeș - Bolyai) - *The Image of Tatars in Romanian Historiography*, dr. Nagy Pienaru (Institutul de Istorie Nicolae Iorga) - *Tatar Documents in Romanian Archives and Libraries*, drd. Melek Fetisleam - *Identity Politics with The Tatars in Romania (after 1989)*.

În ultima zi a simpozionului a fost decernat titlul Doctor Honoris Causa al Universității Osmangazi profesorului universitar dr. Kemal Karpas (SUA, Univ. Wisconsin), istoric de talie mondială, tătar originar din România, absolvent al Seminarului Musulman din Medgidia.

▪ despre buletinul informativ Noutăți

Lucrările științifice și evenimentele incluse în acest buletin informativ nu constituie o listă completă. Cei interesați să coopereze la realizarea lui sunt rugați să ne contacteze la adresa centru.doc@ispmn.gov.ro. Cei care nu doresc să primească acest buletin informativ sunt invitați să ne contacteze în acest sens.

Informații detaliate în legătură cu proiectul *Noutăți în cercetarea minorităților naționale din România* și numerele anterioare ale buletinului informativ se găsesc pe pagina web a [ISPMN](http://ispmn.gov.ro).

Pentru informații legate de proiectele derulate în cadrul ISPMN și publicațiile apărute la Editura ISPMN vizitați pagina web a Institutului.